

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 28 stycznia 2016 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi, XI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie M. Ż. (1) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 27 lipca 2015 r., znak (...) odmawiającej M. Ż. (1) prawa do zasiłku macierzyńskiego na dziecko urodzone w dniu (...)

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

W dniu 11 czerwca 2015 r. wnioskodawczynie urodziła dziecko.

Decyzją z dnia 16 lipca 2015 r., nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. stwierdził, że M. Ż. (1) nie podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik u płatnika składek (...) spółka jawna od dnia 12 listopada 2014 r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podniósł, że zawarta pomiędzy M. Ż. a w/w spółką umowa o pracę ma charakter pozorny. Wnioskodawczynie faktycznie nie podjęła pracy u tegoż pracodawcy. Wyłącznym celem zawarcia umowy o pracę była chęć skorzystania ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Wnioskodawczynie otrzymała w/w decyzję, jednakże nie złożyła od niej odwołania bowiem uznała, że nie była do niej skierowana.

Sąd oddalił wnioski dowodowe pełnomocnika wnioskodawczynie zmierzające do ustalenia czy wnioskodawczynie faktycznie podjęła pracę w firmie (...) spółka jawna (a zatem czy podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu tej umowy), bowiem kwestia ta w sposób wiążący dla Sądu została rozstrzygnięta w decyzji z dnia 16 lipca 2015 r. Pomimo prawidłowego pouczenia o prawie, terminie i sposobie złożenia odwołania od decyzji z dnia 16 lipca 2015 r. do Sądu Okręgowego w Łodzi wnioskodawczynie nie skorzystała z tej drogi prawnej bezzasadnie przyjmując, że decyzją, którą otrzymała nie dotyczy jej osoby. Bez znaczenia jest czy wnioskodawczynie brała udział w postępowaniu kontrolnym jakie ZUS przeprowadził u pracodawcy, a którego skutkiem było wydanie decyzji z dnia 16 lipca 2015 r. Decyzja została doręczona wnioskodawczynie, a jej dane zostały wpisane w nagłówku. Nadto merytoryczna treść decyzji zawierała ustalenie, że M. Ż. (1) nie podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik w firmie (...) s. j. Całkowicie zatem niezrozumiałe dla Sądu i instancji stało się twierdzenie wnioskodawczynie, że decyzja ta nie dotyczyła jej osoby. Bez znaczenia pozostają również argumenty o ewentualnej wadliwości doręczenia w/w decyzji pracodawcy (zdaniem odwołującej się powinna zostać doręczona pełnomocnikowi). Termin do złożenia odwołania dla wnioskodawczynie rozpoczął bieg od daty doręczenia jej w/w decyzji.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, iż wniesione odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie

Sąd podniósł, iż zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy zasiłek macierzyński przysługuje ubezpieczonej, która w okresie ubezpieczenia chorobowego albo w okresie urlopu wychowawczego urodziła dziecko. Jak wynika z dokonanych ustaleń na dzień porodu wnioskodawczynie nie podlegała ubezpieczeniu chorobowego z tytułu zatrudnienia u płatnika (...) S. s. j. Stan ten wynika z prawomocnej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. z dnia 16 lipca 2015 r.

Sąd I instancji podniósł, iż w wyroku z dnia 10 czerwca 2008 r. w sprawie I UK 376/07 OSNP 2009/21-22/295 Sąd Najwyższy wskazał, że Sąd ubezpieczeń społecznych jest związany ostateczną decyzją organu rentowego, od której strona nie wniosła odwołania w trybie art. 477⁽⁹⁾ k.p.c. Sąd w postępowaniu cywilnym obowiązany jest uwzględniać stan prawny wynikający z osnowy ostatecznej decyzji administracyjnej, chyba że decyzja została wydana przez organ niepowołany lub w zakresie przedmiotu orzeczenia bez jakiegokolwiek podstawy w obowiązującym prawie materialnym, względnie z oczywistym naruszeniem reguł postępowania administracyjnego. W tych przypadkach sąd nie jest związany decyzją administracyjną, ponieważ jest ona bezwzględnie nieważna (nieistniejąca prawnie) i - pomimo jej formalnego nieuchylenia - nie wywołuje skutków prawnych. W uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy wskazał, że powszechnie przyjmuje się zasadę uwzględniania przez sądy powszechne skutków prawnych orzeczeń

organów administracyjnych, która ma swoje źródło w prawnym rozgraniczeniu drogi sądowej i drogi administracyjnej, czego wyrazem są art. 2 § 3 i art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. oraz art. 16 i 97 § 1 pkt 4 k.p.a., a pod rządami Konstytucji także w idei podziału władz (art. 10) oraz działania organów władzy publicznej na podstawie i w granicach prawa (art. 7). Zasada ta doznaje ograniczenia jedynie w myśl koncepcji tzw. bezwzględnej nieważności decyzji administracyjnej, która nie ma normatywnego umocowania, ale znajduje oparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, wyrażającym od kilkudziesięciu lat niezmienny pogląd, że decyzja administracyjna nie może wywoływać skutków prawnych, pomimo jej formalnego nieuchylenia, jeśli jest dotknięta wadami, godzącymi w jej istotę jako aktu administracyjnego. Do takich wad zalicza się brak organu powołanego do orzekania w określonej materii oraz niezastosowanie jakiejkolwiek procedury lub oczywiste naruszenie zasad postępowania administracyjnego (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 1946 r., C. III. 217/46, OSN 1947 nr 1, poz. 25; z dnia 15 października 1951 r., C. 653/51, OSN 1952 nr 3, poz. 75; z dnia 29 czerwca 1957 r., 2 CR 499/57, OSN 1959 nr 3, poz. 88, z dnia 27 sierpnia 1959 r., 1 CR 1051/58, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 1960 nr 2, s. 58; z dnia 4 listopada 1959 r., 2 CR 669/59, OSPiKA 1962 nr 4, poz. 106; uchwały z dnia 21 listopada 1980 r., III CZP 43/80, OSNCP 1981 nr 8, poz. 142; z dnia 21 września 1984 r., III CZP 53/84, OSNC 1985 nr 5-6, poz. 65; z dnia 27 listopada 1984 r., III CZP 70/84, OSNCP 1985 nr 8, poz. 108 oraz postanowienie z dnia 9 listopada 1994 r., III CRN 36/94, OSNCP 1995 nr 3, poz. 54 i wyrok z dnia 7 kwietnia 1999 r., I CKN 1079/97, OSNC 1999 nr 11, poz. 189). Koncepcja bezwzględnej nieważności decyzji administracyjnej w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczy wad decyzji, które dyskwalifikują ją jako indywidualny akt administracyjny z punktu widzenia podstawowych cech kreatywnych przesądzających o bycie prawnym aktem administracyjnym w ogóle. Możliwość badania, a ściślej - kwestionowania decyzji administracyjnej wyłącznie w ograniczonym zakresie, w myśl wypracowanej w judykaturze Sądu Najwyższego koncepcji bezwzględnej nieważności (nieistnienia) decyzji administracyjnej, stanowi jedyne odstępstwo od zasady związania sądu cywilnego decyzją administracyjną. Poza tym Sąd Najwyższy wielokrotnie wyrażał pogląd, że sąd w postępowaniu cywilnym nie jest uprawniony do kwestionowania decyzji administracyjnej, w szczególności pod względem jej merytorycznej zasadności i jest nią związany także wówczas, gdy w ocenie sądu decyzja jest wadliwa (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 28 września 1938 r., C. 1. 1432/37, Przegląd Notarialny 1939 nr 2, s. 19; z dnia 4 listopada 1938 r. C. II 1625/37, Przegląd Sądowy 1938 poz. 503; z dnia 27 września 1948 r., C. 574/48, Przegląd Notarialny 1949 nr 3-4, s. 324; z dnia 2 stycznia 1962 r., 4 CR 445/61, OSNCP 1963 nr 4, poz. 82; wyroki z dnia 12 maja 1964 r., II CR 185/64, OSNCP 1965 nr 3, poz. 41; z dnia 6 marca 1967 r., III CR 402/66, Informacja Prawnicza 1967 nr 6, poz. 10; z dnia 3 lutego 1976 r., II CR 732/75, OSNCP 1976 nr 12, poz. 263; uchwały z dnia 18 listopada 1982 r., III CZP 26/82, OSNCP 1983 nr 5-6, poz. 64; z dnia 27 września 1991 r., III CZP 90/91, OSNCP 1992 nr 5, poz. 72; postanowienia z dnia 9 listopada 1994 r., III CRN 36/94, OSNC 1995 nr 3, poz. 54; z dnia 24 maja 1996 r., I CRN 67/96, niepublikowane; z dnia 30 czerwca 2000 r., III CKN 268/00, OSNC 2001 nr 1, poz. 10; wyroki z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 1071/00, OSNC 2003 nr 9, poz. 120; z dnia 12 marca 2004 r., II CK 47/03; z dnia 28 lipca 2004 r., III CK 296/03, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2005 nr 6, s. 29 postanowienie z dnia 19 listopada 2004 r., V CK 251/04, Przegląd Sądowy 2006 nr 3, s. 113 i wyrok z dnia 30 stycznia 2007 r., IV CSK 350/06, niepublikowany). Ostateczną decyzją administracyjną, od której strona nie wniosła odwołania w trybie art. 477⁽⁹⁾ k.p.c., związany jest także sąd ubezpieczeń społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2008 r., I UK 173/07, niepublikowany).

Reasumując Sąd przyjął, iż w postępowaniu cywilnym obowiązany jest uwzględniać stan prawny wynikający z osnowy ostatecznej decyzji administracyjnej, chyba że decyzja została wydana przez organ niepowołany lub w zakresie przedmiotu orzeczenia bez jakiejkolwiek podstawy w obowiązującym prawie materialnym, względnie z oczywistym naruszeniem reguł postępowania administracyjnego. W tych przypadkach sąd nie jest związany decyzją administracyjną, ponieważ jest ona bezwzględnie nieważna (nieistniejąca prawnie) i - pomimo jej formalnego nieuchylenia - nie wywołuje skutków prawnych.

W konsekwencji powyższego, decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 lipca 2015 r. r. wyraża stan prawny, a sąd jest związany decyzją administracyjną pochodzącą od właściwego organu, wydaną w przewidzianym trybie i na podstawie obowiązującego prawa. Tym samym Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że w postępowaniu o zasiłek macierzyński z ubezpieczenia chorobowego nie był uprawniony do kontroli ostatecznej decyzji stanowiącej

podstawę do uznania, iż odwołująca nie była objęta takim ubezpieczeniem, co przesądza także niedopuszczalność badania przysługiwania jej statusu osoby ubezpieczonej jako przesłanki prawa do zasiłku macierzyńskiego.

Apelację od powyższego orzeczenia w całości wniósł pełnomocnik wnioskodawczyni.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie przepisów:

1) art. 227 kpc w zw. z art. 217 kpc poprzez zaniechanie wszechstronnego rozpoznania materiału dowodowego zebranego w sprawie i nieprzeprowadzenie dowodów na fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a w konsekwencji oddalenie wniosków dowodowych pełnomocnika powoda i zamknięcie rozprawy w dniu 28 stycznia 2016 roku oraz oddalenie odwołania, podczas gdy w materiale dowodowym niniejszej sprawy zostały wskazane istotne wnioski dowodowe zmierzające do wykazania zasadności powództwa,

2) art. 477¹⁴ kpc poprzez bezzasadne oddalenie odwołania, w sytuacji gdy Sąd I instancji w ogóle nie przeprowadził postępowania dowodowego w niniejszej sprawie,

3) art. 40 §2 kpa poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 lipca 2015 roku nr (...) została skutecznie doręczona powodowi mimo, iż powód M. Ż. (1) nie była stroną postępowania i nie brała udziału w toczącym się postępowaniu kontrolnym, a pracodawca - płatnik składek (...)a (...) spółka jawna miał ustanowionego pełnomocnika i wszelka korespondencja winna być doręczana pełnomocnikowi,

4) art. 16 kpa poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 lipca 2015 roku nr (...) stała się ostateczna i Sąd I instancji jest nią związany mimo, iż powyższa decyzja nie została skutecznie doręczona i nie weszła do obrotu prawnego.

Mając na uwadze powyższe skarżący wniósł o: uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji i przeprowadzenie ponownie postępowania dowodowego w całości z uwagi na fakt, iż Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy, zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd pierwszej instancji wydał trafne orzeczenie, znajdujące oparcie w zebranych w sprawie materiale dowodowym i obowiązujących przepisach prawa.

Spór w niniejszej sprawie dotyczył prawa M. Ż. (1) do zasiłku macierzyńskiego na dziecko urodzone w dniu (...)

Zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa ustawy zasiłek macierzyński przysługuje ubezpieczonej, która w okresie ubezpieczenia chorobowego albo w okresie urlopu wychowawczego urodziła dziecko.

Strona apelująca podnosi, iż Sąd oddalając zgłoszone przez nią wnioski dowodowe celem wykazania, że w chwili urodzenia dziecka wnioskodawczyni podlegała ubezpieczeniom społecznym, a co za tym idzie jest uprawniona do zasiłku macierzyńskiego, zaniechał wszechstronnego rozpoznania materiału dowodowego zebranego w sprawie i pominął fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia, co doprowadziło do nierozpoznania istoty przedmiotowego sporu.

Niemniej skarżący całkowicie nie zauważa faktu, iż niniejszym postępowaniu przeprowadzenie wskazanych dowodów było niedopuszczalne z uwagi na związanie Sądu prawomocną decyzją organu rentowego z dnia 16 lipca 2015 r., nr (...), którą stwierdzono, że M. Ż. (1) nie podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik u płatnika składek (...) spółka jawna od dnia 12 listopada 2014 r.

Zgodnie z art. 16 par. 1 i 2 k. p. a. decyzje, od których nie służy odwołanie w administracyjnym toku instancji lub wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy, są ostateczne.

Zdaniem komentatora J. B. przepis art. 269 "cechę prawomocności przypisuje jedynie decyzjom, które albo poddane były kontroli sądu powszechnego, albo nie zostały jej poddane z powodu niewykorzystania środka zaskarżenia" (J. Borkowski (w:) B. Adamiak, J. Borkowski, Kodeks..., s. 866). Jako przykład mogą służyć prawomocne decyzje wydawane w sprawach ubezpieczeń społecznych, od których przysługuje odwołanie do sądu ubezpieczeń społecznych (art. 83 ust. 2 u.s.u.s.); (por. komentarz do art. 181). W orzecnictwie sądowym przymiot prawomocności przypisuje się zaś tylko takim decyzjom, które zostały utrzymane w mocy przez sąd administracyjny albo nie zostały zaskarżone w ustawowym terminie (post. NSA z dnia 8 marca 2000 r., SA/Rz 2073/99, Pal. 2001, nr 5-6, s. 211).

Uchylenie lub zmiana takich decyzji, stwierdzenie ich nieważności oraz wznowienie postępowania może nastąpić tylko w przypadkach przewidzianych w kodeksie lub ustawach szczególnych.

Decyzje ostateczne to w rozumieniu kodeksu decyzje, od których nie służy odwołanie, a zatem te decyzje, które nie mogą być weryfikowane w administracyjnym toku instancji. Do decyzji ostatecznych należy zaliczyć również decyzję organu pierwszej instancji, w stosunku do której upłynął termin do złożenia odwołania i nie został przywrócony w przepisany trybie, decyzję wydaną przez organ odwoławczy (organ drugiej instancji) oraz decyzje ostateczne z mocy wyraźnego przepisu prawa materialnego.

A zatem niewątpliwie decyzja z dnia 16 lipca 2015 r., nr (...), którą stwierdzono, że M. Ż. (1) nie podlega ubezpieczeniom społecznym, jako pracownik u płatnika składek (...) spółka jawna od dnia 12 listopada 2014 r., z uwagi na niezłożenie przez skarżącą odwołania stała się ostateczna.

Trzeba podkreślić, iż w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w każdym przypadku jest wyznaczony treścią decyzji organu rentowego, przy czym decyzja organu rentowego nie ma powagi rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.).

Zgodnie z art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2015.121 j.t. ze zm.) w sprawach uregulowanych przez tę ustawę stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Takim szczególnym przepisem ustawy jest w pierwszym rzędzie jej art. 83 ust. 1, który stanowi, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących w szczególności zgłaszania do ubezpieczeń społecznych, przebiegu ubezpieczeń, ustalania wymiaru składek i ich poboru, a także umarzania należności z tytułu składek, ustalania wymiaru składek na Fundusz Emerytur Pomostowych i ich poboru, a także umarzania należności z tytułu tych składek, ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, wymiaru świadczeń z ubezpieczeń społecznych, przy czym od decyzji Zakładu przysługuje odwołanie do właściwego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w terminie i według zasad określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego (art. 83 ust. 2).

Ustawa z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 241, poz. 2074), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2003 r., dodała przepis art. 83a, który postanawia w ust. 1, że prawo lub zobowiązanie stwierdzone decyzją ostateczną Zakładu ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawnione okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie. Natomiast przepis ust. 2 stanowi, że decyzje ostateczne Zakładu, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub unieważnione na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego.

Wynika stąd, że w przeciwieństwie do wznowienia postępowania, które może nastąpić zarówno na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, ewentualne stwierdzenie nieważności decyzji ostatecznej, od której nie wniesiono odwołania do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych następuje jedynie z urzędu.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie nie jest dopuszczalność wznowienia postępowania czy też dopuszczalność stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 16 lipca 2015 r., ale to czy skarżącej przysługuje zasiłek macierzyński, którego podstawą odmowy było uznanie przez ZUS w prawomocnej decyzji, że odwołująca nie podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik u płatnika składek (...) spółka jawna od dnia 12 listopada 2014 r.

W ocenie Sądu Okręgowego, decyzja z dnia z dnia 16 lipca 2015 r., jest decyzją ostateczną, wnioskodawczyni nie złożyła odwołania od niej, wniosku o wznowienie postępowania w tym zakresie, a organ rentowy nie dokonał jej zmiany z urzędu. Oczywistym jest zatem, iż powoływana decyzja ma moc obowiązującą. Również w nauce prawa administracyjnego przyjęto, że ostateczne decyzje administracyjne mają moc prawnie wiążącą.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 grudnia 2003 roku (III CKN 1461/00; LEX nr 602381) nawet decyzja administracyjna dotknięta wadami uzasadniającymi stwierdzenie jej nieważności nie jest aktem pozornym, lecz istniejącym i funkcjonującym w obrocie prawnym. Ma moc obowiązującą dopóty, dopóki nie zostanie usunięta z obrotu przez stwierdzenie jej nieważności w trybie i na zasadach określonych w kodeksie postępowania administracyjnego.

Nie można zatem przedmiotowej sprawy rozpatrywać, z pominięciem uprzedniego, prawomocnego ustalenia, że odwołująca nie podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik u płatnika składek (...) spółka jawna od dnia 12 listopada 2014 r.

W konsekwencji, w ocenie Sądu Okręgowego, stwierdzenie przez właściwy organ administracyjny, w tym wypadku ZUS, niepodlegania przez skarżącą ubezpieczeniom społecznym, wyłącza możliwość badania w przedmiotowym postępowaniu prawidłowości wydanej w dniu z dnia 16 lipca 2015 r. decyzji i badania czy wykonywała ona pracę w ramach zawartej umowy. Powyższe okoliczności skarżąca mogła podnosić jedynie w postępowaniu odwoławczym od decyzji z dnia 16 lipca 2015 roku, której jednak nie zaskarżyła. Decyzja ta ma moc obowiązującą, jest aktem istniejącym i funkcjonującym w obrocie prawnym, nie była podważana przez wnioskodawczynię we właściwym trybie, a zatem jej ustalenia nie mogą być również podważane w toku przedmiotowego postępowania.

W tym zakresie można również wskazać na treść wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2005 r. (IV CK 12/05; LEX nr 180909), który stanowi, że sąd cywilny jest uprawniony do odmowy stosowania decyzji administracyjnej jedynie takiej, która jest wydana przez organ oczywiście niewłaściwy lub bez zachowania jakiegokolwiek procedury, oraz decyzji nie podpisanej. Jak wskazał Sąd Najwyższy uznanie decyzji administracyjnej za bezskuteczną w obrocie prawnym, należy co do zasady do drogi postępowania administracyjnego. Kompetencja sądu cywilnego do orzekania prejudycjalnie, w poddanej jego osądowi sprawie i na potrzeby jej rozstrzygnięcia, o uznaniu decyzji za pozbawioną skuteczności prawnej zachodzi w przypadkach kwalifikujących taką decyzję jako akt nieistniejący (pozorny). Poza tym Sąd Najwyższy podkreślił, że nawet decyzja administracyjna dotknięta wadami wymienionymi w art. 156 § 1 k.p.a. uzasadniającymi jej nieważność, odnośnie do której stwierdzono jej wydanie z naruszeniem prawa, nie jest aktem pozornym lecz istniejącym i funkcjonującym w obrocie prawnym.

W uzasadnieniu wskazanego wyroku Sąd Najwyższy podkreślił, że z ustanowionej w art. 10 Konstytucji RP ustrojowej zasady podziału i równowagi władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej wynika dyrektywa respektowania przez sądy kompetencji organów administracji publicznej zarówno rządowej jak i samorządowej. Możliwość wzajemnego przenikania się funkcji organów sądowych i organów administracji określają obowiązujące przepisy.

Dalej Sąd Najwyższy wskazał, że zgodnie z zasadami systemowymi, rozgraniczenie kompetencji organów administracji i sądu cywilnego, do badania legalności decyzji administracyjnych powinno opierać się na ścisłym ich określeniu,

by uniknąć wzajemnego wkraczania w uprawnienia innej władzy. Przepisy określające zakres kompetencji i właściwość różnych organów państwowych mają charakter bezwzględnie obowiązujący i muszą być przez każdy organ przestrzegane z urzędu w każdym stanie sprawy. Co do zasady niezbędne jest stwierdzenie nieważności aktu administracyjnego, wydane przez właściwy organ administracji lub sąd administracyjny (w przedmiotowej sprawie ewentualne ponowne ustalenie zgodnie z art. 83a ustawy o SUS). Do czasu jego wydania w trybie określonym przez właściwe przepisy akt administracyjny korzysta z domniemania prawidłowości.

Przy czym od funkcji organów administracji i sądu administracyjnego w powyższym zakresie odróżnić trzeba, co podkreślił Sąd Najwyższy, kompetencję sądu cywilnego do samodzielnego rozstrzygnięcia w konkretnej sprawie i dla jej potrzeb, o skuteczności określonego aktu administracyjnego w sferze stosunków cywilnoprawnych. W kwestii tej, w odniesieniu do decyzji administracyjnych, utrwalił się w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, zgodnie z którym sąd cywilny jest uprawniony do odmowy stosowania decyzji administracyjnej wydanej przez organ oczywiście niewłaściwy lub bez zachowania jakiegokolwiek procedury, oraz decyzji nie podpisanej (uchwała siedmiu sędziów SN z dnia 30 września 1992 r., III AZP 17/92, OSNCP 1993, nr 3, poz. 25, orzeczenie SN z dnia 21 listopada 1980 r., III CZP 43/80, OSNCP 1981, nr 8, poz. 142, wyrok SN z dnia 9 kwietnia 1999 r., I CKN 66/98, niepubl.). Takie wadliwości decyzji nie posiadającej cech jej właściwych zbliżają ją do aktu nieistniejącego (actus nullus), który pozbawiony jest skuteczności w zakresie stosunków cywilnoprawnych.

Taki stan rzeczy jak wskazany powyżej w niniejszej sprawie nie zachodził. Organ rentowy jest jednostką uprawnioną do wydawania decyzji administracyjnych, również w zakresie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, orzeczenie zapadło na podstawie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego i posiada cechy właściwe decyzji administracyjnej.

Powyższe rozważania należy również odnieść do postępowania odrębnego, jakim jest postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Jak wynika bowiem wprost z powoływanych wcześniej przepisów (w tym zwłaszcza art. 83a Ustawy o SUS) decyzje ostateczne organu rentowego mogą być wzruszane jedynie w trybie wskazanego przepisu (bądź art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS). Nie ma wątpliwości, że do czasu ich ewentualnej zmiany funkcjonują w obrocie prawnym i wiążą strony, co do ich treści.

W ocenie Sądu Okręgowego, również w przedmiotowej sprawie, kognicja sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, w związku z odwołaniem skarżącej od decyzji odmawiającej jej prawa do zasiłku macierzyńskiego, nie może obejmować merytorycznego sprawdzenia prawidłowości ostatecznej, obowiązującej i funkcjonującej w obrocie prawnym tj. decyzji z dnia 16 lipca 2015 r. Odmienne stanowisko prowadziłoby do naruszenia zasad postępowania administracyjnego, postępowania cywilnego oraz pewności prawa, jak również zaprzeczałoby zasadzie trwałości tych decyzji i przyczynia się do gwarantowania pewności obrotu prawnego (rozdział VIII i IX kpc). Należy podkreślić, iż w nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się na konieczność szczególnie ostrożnego korzystania z instytucji wzruszenia tych decyzji i ograniczenie jej stosowania tylko do sytuacji wyjątkowych i w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

A zatem decyzja z dnia 16 lipca 2015 roku, wydana przez właściwy organ w granicach jego uprawnień, wiąże strony i sąd, który w tym przedmiocie nie może czynić odmiennych ustaleń sprzecznych z treścią decyzji organu administracyjnego, która to decyzja - wobec niewniesienia od niej odwołania przez wnioskodawczynię - stała się ostateczna.

Skoro zatem w rozpoznawanej sprawie ustalone zostało, że stanowiąca integralną część ostateczna decyzja z dnia 16 lipca 2015 roku, wyłączyła odwołującą się z ubezpieczenia społecznego z tytułu umowy o pracę u płatnika składek (...) spółka jawna od dnia 12 listopada 2014 r., to orzeczenie to stanowi dowód, że od tego dnia wnioskodawczyni nie podlegała takiemu ubezpieczeniu pracowniczemu. Wykazanie przez skarżącą, iż umowa o pracę nie była pozorna, wobec czego nie zachodziły podstawy do wyłączenia jej z tego ubezpieczenia, możliwe jest jedynie na drodze postępowania administracyjnego (a następnie ewentualnie sądowego), zmierzającego do podważenia orzeczenia wydanego w tym przedmiocie.

W ocenie Sądu nie można uznać - jak tego chce skarżąca, iż przedmiotowa decyzja nie dotyczyła wnioskodawczynie, bowiem M. Ż. (1) nie była stroną postępowania i nie brała udziału w toczącym się postępowaniu kontrolnym, została jej przesłana jedynie informacyjnie, w związku z tym nie mogła zostać przez stronę powodową zaskarżona. Bezsprzeczne jest bowiem, iż wnioskodawczynie decyzję w przedmiocie podlegania przez nią ubezpieczeniom z dnia 16 lipca 2015 r. otrzymała, a jedynie z niezrozumiałych przyczyn uznała, że ta nie była do niej skierowana.

Zdaniem Sądu wskazanych wniosków nie sposób jednak wywieść bezpośrednio z treści wymienionej decyzji. Wskazuje ona wprost, iż ma dwóch adresatów zarówno M. Ż. (1) jako ubezpieczonego oraz (...)a (...) spółka jawna jako płatnika składek. W treści decyzji brak jest jakiegokolwiek wzmianki sugerującej, iż mogłaby być ona wysłana wnioskodawczynie jedynie w celach informacyjnych – do wiadomości. Tym samym twierdzenie, iż decyzja nie dotyczyła wnioskodawczynie jawi się co najmniej jako niezrozumiałe. Fakt zaś, że wnioskodawczynie nie brała udziału w postępowaniu kontrolnym, nie oznacza, iż zapadła w ten sposób decyzja nie może dotyczyć jej jako strony.

Ponadto w ocenie Sądu Okręgowego brak odwołania od wskazanej decyzji dziwi tym bardziej, że przedmiotowa decyzja zawierała wyraźnie i szczegółowe pouczenie o sposobie i terminie jej zaskarżenia do sądu. Wnioskodawczynie nie dołożyła należytej staranności celem wyjaśnienia czemu otrzymała wskazaną decyzję wraz z pouczeniem rzekomo tylko do wiadomości i z takiej możliwości zaskarżenia w ustawowo przewidzianych do tego terminach nie skorzystała. Decyzja w tym przedmiocie – co słusznie dostrzegł też Sąd I instancji - weszła więc do obrotu prawnego. Dlatego brak podstaw do uznania, że okoliczności objęte przedmiotową decyzją – kwestia podlegania ubezpieczeniom – mogą podlegać ustaleniu w przedmiotowym postępowaniu, które dotyczy już innej materii, a mianowicie prawa do świadczeń związanych z macierzyństwem wynikających z faktu podlegania tym ubezpieczeniom.

Bez wpływu na powyższą ocenę postaje okoliczność kiedy i jak decyzja z dnia 16 lipca 2015 r. została doręczona pracodawcy wnioskodawczynie - płatnikowi składek (...)a (...) spółka jawna. W istocie w przypadku ustanowienia pełnomocnika przez stronę wszelka korespondencja winna być doręczana pełnomocnikowi (art. 40 § 2 kpa). Niemniej jednak wobec faktu, iż decyzja z dnia 16 lipca 2015 r. jest dla wnioskodawczynie (wobec braku jej zaskarżenia przez powódkę) prawomocna, ewentualne uchybienia w tym przedmiocie nie dotyczą bezpośrednio powódki lecz podmiotu, w którym miała być zatrudniona, pozostają bez wpływu na ustalenie jej mocy wiążącej i kwestii podlegania przez wnioskodawczynie ubezpieczeniom społecznym. Nadto nie mogą podlegać badaniu w przedmiotowej sprawie, co zostały wywiedzione szczegółowo we wcześniejszych rozważaniach.

Reasumując w ocenie Sądu Okręgowego wobec rozstrzygnięcia prawomocną decyzją z dnia 16 lipca 2015 r., że wnioskodawczynie nie podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia u płatnika składek (...) spółka jawna od dnia 12 listopada 2014 r., brak jest podstaw do przyznania jej prawa do zasiłku macierzyńskiego za sporny okres.

Zaskarżony wyrok odpowiada zatem prawu.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy w Łodzi na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację, jako bezzasadną.